SYNODY KOŚCIELNE W PIOTRKOWIE W XV-XVII WIEKU

W dobie Polski staropolskiej Piotrków był nie tylko istotnym miejscem dla rozwoju systemu parlamentarnego oraz sądowniczego, ale także centrum obrad polskiej prowincji Kościoła rzymskokatolickiego. W 1435 roku Zbigniew Oleśnicki, biskup krakowski, zwołał do piotrkowskiego Kościoła pw. św. Jakuba zjazd duchowieństwa, podczas którego zaaprobowano prawo do tronu jedenastoletniego Władysława, zwanego później Warneńczykiem. Jednakże za pierwszy oficjalny synod kościelny, który odbył się w mieście nad Strawą należy uznać ten z roku 1456, kiedy to arcybiskup Wojciech Wężyk zwołał zjazd, podczas którego omawiano spory o dziesięciny, do jakich doszło pomiędzy duchowieństwem a rycerstwem polskim. Od tej pory regularnie w Piotrkowie, w tym samym kościele, odbywały się synody kościelne.

Przedstawienie obrad sejmowych na polichromii kościoła św. Jakuba

Zdecydowanie patriotyczny wymiar miał ten zwołany w 1485 r., kiedy to duchowieństwo nałożyło na siebie podatek, który miał zostać wykorzystany na potrzeby Korony. Podobnie postąpiono na synodzie 1494 r., zwołanego przez brata królów Polski, Czech i Węgier arcybiskupa Fryderyka Jagiellończyka. W 1577 r. duchowieństwo opodatkowało się bezpośrednio na poczet wojny Stefana Batorego z Gdańskiem.

Kościół św. Jakuba - miejsce synodów

W latach osiemdziesiątych XV w. w Piotrkowie opracowano, pod przewodnictwem kanonika gnieźnieńskiego Macieja Kotowicza, zbiór praw kościelnych, który później stał się podstawą do stworzenia tzw. Statutów Łaskiego. Kolejna akcja uporządkowania prawa kościelnego poprzez przygotowanie zbioru statutów i konstytucji synodalnych miała miejsce na synodach zwoływanych w latach 1557-1577.

Oprócz kwestii obrony państwa, czy prawnych, podczas synodów omawiano również zagadnienia związane z edukacją, np. w 1540 r. synod pod przewodnictwem arcybiskupa gnieźnieńskiego Piotra Gamrata uchwalił dodatkowe opodatkowanie duchowieństwa na rzecz realizacji zmian i reform w Akademii Krakowskiej. Podobna decyzja, opodatkowanie duchowieństwa na rzecz profesorów Akademii Krakowskiej, miała miejsce na synodzie w 1621 r.

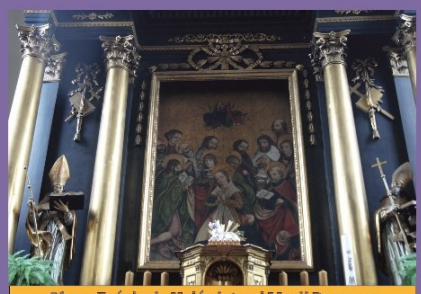
Obraz Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny w ołtarzu głównym Kościoła pw. św. Jakuba

Szesnastowieczne synody w Piotrkowie poświęcone były przede wszystkim problemom reakcji Kościoła katolickiego na ruchy reformacyjne. Poruszano je m.in. w 1530 r. pod przewodnictwem arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana Łaskiego oraz w 1533 r. z inicjatywy arcybiskupa gnieźnieńskiego Macieja Drzewickiego. W 1544 r. synod opodatkował duchowieństwo na potrzeby podjęcia działań kontrreformacyjnych, natomiast w 1551 r. w Piotrkowie pod przewodnictwem arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Dzierzgowskiego doszło do przyjęcia nowego, kontrreformacyjnego „wyznania wiary", zredagowanego przez słynnego biskupa warmińskiego, późniejszego kardynała Kościoła katolickiego, Stanisława Hozjusza. Za konkluzję tych działań można uznać synody z lat 1589 oraz 1607, podczas których debatowano na temat przyjęcia w polskim Kościele katolickim praw soboru trydenckiego.

Wnętrze kościoła św. Jakuba, rzut ogólny

Ostatni synod w Piotrkowie odbył się w 1628 r. z inicjatywy prymasa Jana Wężyka, a jego postanowienia opublikowane zostały w 1630 r. w krakowskiej drukarni Andrzeja Piotrkowczyka.